

ואם¹ איתא לישני ליה – And if it is so, let him answer him, etc.

Overview

The **מקשן** (who began by asking **ומחיים מי אמר**) understood that the **תרצן** (who resolved the contradiction between **ריה"ג** and the **משנה** of **המקדש בחלקו**) maintains that when the **קק"ל** are alive the entire animal, including the [eventual] **מתנות כהונה**, is **ממון בעלים** (according to **ריה"ג**). The **מקשן** cited the question of **ר"נ** (can we reconcile the view of **ר"נ** with **ריה"ג**) and the response of **רבינא** (that it can be reconciled). The **מקשן** concludes his question by asking **ואם איתא וכו' לישני הא ריה"ג הא רבנן**. Our **תוספות** will explain this question.

פירוש² ואם איתא דמחיים הוי ממון לרבי יוסי הגלילי –

The explanation (of the **מקשן**'s question, and in particular of) the phrase **ואם** 'ואם' is; **if it is so, that when the קרבן is alive it is considered the owner's money, according to ריה"ג** -

אפילו במתנות כהונה דחזו להקרבה –

Even by מתנות כהונה which are fit to be offered as a **קרבן**;³ if this is true, then **ריה"ג** -

לישני ליה הא דרב נחמן אמר רבה בר אבוב כרבנן –

ר"נ אמר רבה בר אבוב, that the interpretation of **רבא**, **Should have answered** **רבא**, that the interpretation of **רבא** (that we can only be discussing a **בכור בזה"ז**) **is according to the רבנן** who argue with **ריה"ג** and maintain that **קק"ל** (which are **ראוי להקרבה**) are not **ממון בעלים**. The reason this should have been the answer instead of the given answer (that **ריה"ג** is discussing a **בכור בחו"ל**), is -

דממה נפשך⁴ לא הוי כרבי יוסי הגלילי –

for in any event, ר"נ cannot be in accordance with ריה"ג⁵. This concludes the explanation of the question **ואם איתא כו'**.

¹ This **תוספות ד"ה ומחיים** should be studied in conjunction with the previous **תוספות ד"ה ומחיים**.

² When the term **פירוש** is used, it (usually) means that there is some difficulty in the apparent reading of the text; or that the interpretation is not what one may have assumed. It is possible that in this **תוספות** text the words **ומחיים מי אמר** did not appear, therefore **תוספות** explains what is meant by **ואם איתא**. [Alternately **תוספות** may have had the same text as we have, but wants to emphasize that **ממון** refers specifically to **מתנות כהונה דחזו להקרבה**.] The main difficulty would seem to be how can the **מקשן** ask that we should answer that **ר"נ** does not follow **ריה"ג** (he only follows the **רבנן**); when **רבינא** was able to establish that **ר"נ** can agree even with **ריה"ג** (and certainly with the **רבנן**). It is this difficulty that **תוספות** addresses.

³ See previous **תוספות ד"ה ומחיים** that the **מקשן** was מדייק from the **תרצן**'s answer **וכו' מחיים** and **ריה"ג** that, that **ראוי להקרבה** are **ממון בעלים** even when it is **מתנות כהונה** (the **חלק הכהנים**) even **ריה"ג** maintains that **ממון בעלים** is **בכור בזה"ז** (who maintains that **ר"נ** cannot be according to **ריה"ג**).

⁴ It is possible that **ר"נ** (who maintains that **בכור בזה"ז** is considered **ממון גבוה** even **בזה"ז** [see later in this **תוספות**]). Therefore **תוספות** says **ממה נפשך**; meaning whether or not **ר"נ** can agree with the **חכמים**, however he certainly cannot agree with **ריה"ג**. See footnote # 99.

⁵ If we assume the **תרצן**'s view that **ריה"ג** maintains that the **קק"ל** which are **ראוי להקרבה** are **ממון בעלים**, then obviously the **כהן** should be permitted to sell the **בכור** even **בבית**, since it is **ממון**. There is no way in which **ר"נ** can agree with our **תרצן**. Therefore the **מקשן** concludes that (once we see the

anticipates a difficulty:

ולפי סברא זו לא יהיה אמת הא דמשמע לקמן בסוף הפרה (דף נג,ב ושם) –

And according to this logic of the מקשן ר"נ (that follows the opinion of the רבנן; not of ריה"ג⁶), then, **that which is indicated later in the end of הפרה, will not be true.** The גמרא there indicates –

– **דבכור לא הוי בכלל רעהו אפילו בזמן הזה**

That even nowadays (after the הבית החדש) **a בכור is not included** in the term 'רעהו'.

explains how it is indicated in that גמרא that a בכור בזה"ז is not 'רעהו':

– **דפליגי אביי ורבא⁷ בשור ושור של פסולי המוקדשין שנגחו**

For פסולי רבא and אביי argue in the case where an ordinary ox and an ox of פסולי המוקדשין together gored a third ox⁸ –

– **ופירש רבינו יהודאי גאון בבכור שור דלא פריק ליה**

And בכור שור refers to a פסולי המוקדשין ר' יהודאי גאון (that is a מום) **which is not redeemed⁹** –

– **וכפירושו צריך לומר כמו שאפרש שם¹⁰ בעזרת ה'**

And one must interpret פסולי המוקדשין שור **as ר"י גאון interprets it, as I will explain there בעז"ה** –

– **ומסתמא בימיהם פליגי¹¹**

And it is assumed that אביי ורבא were arguing about a בכור שור **in their days** (in the time of אביי ורבא [בזמן הזה]); and the implication is that it is גבוה. However according to the argument of the מקשן ר"נ that follows the opinion of the רבנן; the implication is –

– **דבזמן הזה לכולא עלמא הוי ממון הדיוט**

That nowadays everyone agrees (both ריה"ג and the רבנן) **that a בכור is ממון** and not גבוה. This contradicts the גמרא in הפרה. This issue will be addressed later in this תוספות

returns now to our גמרא; after the מקשן posed his question:

exchange between רבא and רבינא (רבינא) we cannot accept the answer of the תרצן (to reconcile the שיטה of ריה"ג with the משנה of המקדש בחלקו), but we must offer a different answer (as תוספות will shortly mention).

⁶ If we maintain as the מקשן suggests that ר"נ is following the view of the רבנן, it is presumed that (even) the רבנן agree that חי בזה"ז (תם חי בזה"ז) a בכור בעלים is בכור בזה"ז (and therefore the כהנים may sell a בכור בזה"ז). Both ריה"ג and the רבנן agree that a בכור בזה"ז is בכור בעלים and would be חייב בנזקין if it damaged someone, for this בכור is considered רעהו (it is בכור בעלים) and not הקדש של שור. This contradicts the גמרא later which maintains that even חי בזה"ז a בכור is not considered רעהו but rather הקדש של שור, as תוספות explains shortly.

⁷ Our רבא there is רבינא instead of גירסא.

⁸ The argument there consists of how much the שור של הדיוט is required to pay. Both agree however that the שור של הקדש is exempt from payment since it is not שור רעהו but שור פסולי המוקדשין.

⁹ A שור פסולי המוקדשין means an ox which was designated as a קרבן, and became unfit to be brought as a קרבן. A בכור בעל מום is thus a שור פסולי המוקדשין. A בכור בעל מום need not be redeemed; it is מותר to be eaten without פדיון. [a שור פסולי המוקדשין which is redeemed is certainly בכור בעלים according to all.]

¹⁰ בד"ה שור ושור.

¹¹ See 'Thinking it over' # 2.

ומשני אלא מתנות כהונה שאני והכי גרס רבינו חננאל ורש"י לא גרס כן –

And the גמרא **answered** that there is a different distinction between the rule of המקדש בחלקו אינה (which states משנה that (ממון בעלים are קק"ל) ריה"ג [not the distinction between מחיים and שחיטה] **but rather** that **מתנות כהונה are different** from the ¹²חלק הבעלים. **And this is the way ר"ה is** גורס **this way** (as the ר"ה **was not** רש"י **however**; (אלא מתנות כהונה שאני) גורס (תוספות) but rather מתנות כהונה קאמרת וכו'.

According to this מסקנא we can reconcile our סוגיא with the גמרא in the end of פרק הפרה:

והשתא מלתייה דרב נחמן לא מיתוקמא אלא כרבי יוסי הגלילי –

And now (that we are differentiating according to ריה"ג between מתנות כהונה and חלק הבעלים) **the statement of ר"נ** (that [only] בזה"ז may a בכור תם be sold) **can be established only according to ריה"ג¹³**, for he maintains that קק"ל are ממון בעלים (it they are not מתנות כהונה [and/or not להקרבה] -

ופלוגתא דאביי ורבא לקמן כרבנן –

And the argument between אביי ורבא later (which indicates that a בכור חלק is not ממון הדיוט בזה"ז) **is according to the רבנן** (who maintain that even the חלק ממון גבוה [ראוי להקרבה] is not הבעלים).

רַבֵּנּוֹן qualifies the position of the

¹⁴ נראה דדוקא מחיים הוי לרבנן ממון גבוה אפילו בעל מוס דאסור בגיזה ועבודה –

It would seem that only when the בכור is alive is it considered ממון גבוה according to the רבנן, even if the בכור is a בעל מום (and it is not ראוי למזבח at all [even הבית]), nevertheless it is considered ממון גבוה since it is forbidden to shear it or to work¹⁵ with it -

אבל לאחר שחיטה למה יחשב ממון גבוה אפילו בזמן שבית המקדש קיים –

However after שחיטה why should the בכור [בעל מום] be considered ממון even when the ביהמ"ק is standing -¹⁶ גבוה

דהא אפילו לנכרי שרי להאכיל –

For one may even give a gentile to eat from the בכור [בעל מום]

כדתניא בפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לג, א) דאתקש¹⁷ לצבי ואיל:

As it is stated in a ברייתא in המוקדשין; פרק כל פסולי בכור is likened to a deer and a hart.¹⁸

¹² משנה 12 is referring to the חלק הבעלים when he says that קק"ל is ממון בעלים but not to the מתנות כהונה. The מתנות כהונה is referring to the המקדש בחלקו which is never ממון בעלים. Therefore a בכור which is מתנות כהונה is not ממון בעלים (if it is להקרבנה as it is ראוי להקרבנה)

¹³ ריה"ג agree that it is גבוה even מתנות כהונה [for concerning the] ריה"ג מחלוקת is their חלק הבעלים; ממון גבוה are always (בכור [בעל מום] קק"ל (including) ריה"ג maintain that it is גבוה.

¹⁴ Others are 'גורס 'ונראה.

¹⁵ See ‘Thinking it over # 3.’

¹⁶ See previous תוספות ד"ה ומחיים footnote # 3.

¹⁷ In *בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו כצי וכאיל* that *בכור* states concerning a *בכור* *דברים* (ראה) ט, *וכך*, *איל* *בכור* may be eaten by a *נכרי* so too a *בכור*.

¹⁸ כצבי וכאיל מה צבי ואיל מותר לעובדי כוכבים אף פסולין מותר לעובדי כוכבים; פסוק as follows; ר"ע

Summary

The question of the מקשן is if we assume that ר"ה maintains that מחיים even the מתנות כהונה are ממון בעלים then obviously he disagrees with ר"נ; why should רבא and רבינא discuss the issue of ר"ה. The conclusion is that ר"ה maintains that only the חלק הבעלים are ממון בעלים; not the חלק הכהנים [and therefore ר"נ is in agreement (only) with ר"ה]. The רבנן maintain that a בכור even בעל מום is ממון גבוה even if he is a בעל מום. However after שחיטה a בכור בעל מום is ממון בעלים even בזמן הבית.¹⁹

Thinking it over

1. It seems evident from the exchange between רבא and רבינא that ר"נ is according to ר"ה. However how did רבא and רבינא surmise that ר"נ agrees with ר"ה? Why did they not (just) say that ר"נ is according to the רבנן?!

2. תוספות maintains that according to the מקשן there will be a contradiction between our גמרא (where the רבנן maintain [according to ר"נ] that בכור בזה"ז is ממון בעלים) and the גמרא in פרק הפרה (which maintains that it is ממון גבוה). To bolster this contradiction תוספות mentions that the מחלוקת there is presumably בזה"ז ('ומסתמא בימיהם פליגי')²⁰. Seemingly the contradiction would be valid even if the מחלוקת is בזמן הבית. They are discussing a שור פסולי (the רבנן) maintains that you may sell it for it is ממון בעלים! Why the need to mention that ומסתמא בימיהם פליגי?²¹

3. תוספות states that a בכור מחיים is considered ממון גבוה (according to the רבנן), for it is אסור בגיזה ובעבודה.²² Seemingly all פסולי המקודשין are אסורין בגיזה and nevertheless they are ממון בעלים. Why is a בכור considered ממון גבוה (just) because it is אסור בגיזה ובעבודה?²³

¹⁹ According to the רבנן all קרבנות are ממון גבוה (both מחיים and לאחר שחיטה) even if they are not להקרבה (like a בכור בזה"ז or בחו"ל). The only exception is מום משנשחט (and בכור בעל מום משנשחט). According to ר"ה the חלק הבעלים is always ממון בעלים and the מתנות כהונה is always ממון גבוה except where it is not להקרבה.

²⁰ See footnote # 11.

²¹ See footnote # 103.

²² See footnote # 15.

²³ See "בל"י אות שסה בד"ה ובמה.